

Deddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2023

2023 dsc 3

RHAN 3

ADEILADAU O DDIDDORDEB PENSAERNÏOL NEU HANESYDDOL ARBENNIG

PENNOD 5

CAFFAEL A DIOGELU ADEILADAU O DDIDDORDEB ARBENNIG

PROSPECTIVE

Cyllid ar gyfer atgyweirio a chynnal a chadw adeiladau o ddiddordeb arbennig etc.

148 Grant neu fenthyciad gan awdurdod lleol ar gyfer atgyweirio neu gynnal a chadw adeilad

- (1) Caiff awdurdod lleol perthnasol gyfrannu tuag at unrhyw wariant yr aed iddo, neu yr eir iddo, wrth atgyweirio neu gynnal a chadw—
 - (a) adeilad rhestredig sydd yn ardal yr awdurdod neu yn ei chyffiniau, neu
 - (b) adeilad yn ardal yr awdurdod nad yw'n adeilad rhestredig ond y mae'r awdurdod yn ystyried ei fod o ddiddordeb pensaernïol neu hanesyddol arbennig.
- (2) Ar yr un pryd â gwneud cyfraniad o'r fath, caiff yr awdurdod hefyd gyfrannu tuag at unrhyw wariant yr aed iddo, neu yr eir iddo, wrth gynnal a chadw unrhyw ardd—
 - (a) sy'n cael ei meddiannu gyda'r adeilad, a
 - (b) sy'n cydffinio ag ef neu'n gyfagos iddo.
- (3) Caniateir i gyfraniad o dan yr adran hon gael ei wneud drwy grant neu fenthyciad.

*Statws Mae'r fersiwn hon o'r hwn (hon) croes bennawd yn cynnwys darpariaethau sy'n rhagolygol.
Newidiadau i ddeddfwriaeth: Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys
ar gyfer y Deddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2023, Croes Bennawd: Cyllid ar gyfer
atgyweirio a chynnal a chadw adeiladau o ddiddordeb arbennig etc.. (See end of Document for details)*

- (4) Caiff awdurdod lleol perthnasol roi benthyciad o dan yr adran hon ar unrhyw delerau ac unrhyw amodau y mae'n penderfynu arnynt, a all er enghraifft gynnwys teler bod y benthyciad yn ddi-log.
- (5) Caiff awdurdod lleol perthnasol—
 - (a) ildio ei hawl i gael ad-daliad o fenthyciad neu unrhyw log sy'n weddill, a
 - (b) cytuno â'r benthyciwr i amrywio unrhyw un neu ragor o delerau ac amodau benthyciad.
- (6) Caiff awdurdod lleol perthnasol roi grant o dan yr adran hon yn ddarostyngedig i unrhyw amodau y mae'n ystyried eu bod yn briodol, a all er enghraifft gynnwys amod bod rhaid i dderbynnnydd y grant wneud cytundeb â'r awdurdod at ddiben sicrhau mynediad y cyhoedd i'r cyfan neu ran o'r adeilad neu'r ardd y mae'r grant yn ymwneud ag ef neu â hi.
- (7) Yn yr adran hon ac yn adran 149, ystyr "awdurdod lleol perthnasol" yw—
 - (a) cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol yng Nghymru;
 - (b) awdurdod Parc Cenedlaethol yng Nghymru;
 - (c) bwrdd cydgynllunio a gyfansoddir o dan adran 2(1B) o [Ddeddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990](#) (p. 8).

Gwybodaeth Cychwyn

- II** A. 148 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler [a. 212\(2\)](#)

149 Adennill grant a roddir gan awdurdod lleol

- (1) Mae'r adran hon yn gymwys pan fo awdurdod lleol perthnasol yn rhoi grant o dan adran 148.
- (2) Os na chydymffurfir ag unrhyw un neu ragor o amodau a osodir wrth roi'r grant, caiff yr awdurdod adennill swm y grant, neu unrhyw ran o'r swm hwnnw, oddi wrth dderbynnnydd y grant.
- (3) Mae is-adrannau (4) a (5) yn gymwys os, yn ystod y 3 blynedd sy'n dechrau â'r diwrnod y rhoddir y grant—
 - (a) gwaredir y cyfan neu ran o'r buddiant yr oedd derbynnnydd y grant yn ei ddal neu ei dal yn yr adeilad neu'r ardd y mae'r grant yn ymwneud ag ef neu â hi ar y diwrnod y rhoddir y grant ("y buddiant perthnasol"), a
 - (b) gwneir y gwarediad drwy werthu, drwy gyfnewid neu drwy les am gyfnod o 21 o flynyddoedd o leiaf.
- (4) Os gwneir y gwarediad gan dderbynnnydd y grant neu gan berson y mae derbynnnydd y grant wedi rhoi rhan o'r buddiant perthnasol iddo, caiff yr awdurdod lleol perthnasol adennill swm y grant, neu unrhyw ran o'r swm hwnnw, oddi wrth dderbynnnydd y grant.
- (5) Os gwneir y gwarediad gan berson y mae derbynnnydd y grant wedi rhoi'r cyfan o'r buddiant perthnasol iddo, caiff yr awdurdod adennill swm y grant, neu unrhyw ran o'r swm hwnnw, oddi wrth y person y rhoddir y rhodd iddo.
- (6) Ni chaiff awdurdod lleol perthnasol adennill symiau o dan yr adran hon sydd, gyda'i gilydd, yn fwy na swm y grant.

*Statws Mae'r fersiwn hon o'r hwn (hon) croes bennawd yn cynnwys darpariaethau sy'n rhagolygol.
Newidiadau i ddeddfwriaeth: Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys
ar gyfer y Deddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2023, Croes Bennawd: Cyllid ar gyfer
atgyweirio a chynnal a chadw adeiladau o ddiddordeb arbennig etc.. (See end of Document for details)*

- (7) Yn yr adran hon mae cyfeiriadau at roi buddiant i berson yn gyfeiriadau at ei roi i'r person yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol, ac eithrio ar farwolaeth deiliad y buddiant.

Gwybodaeth Cychwyn

I2 A. 149 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler [a. 212\(2\)](#)

150 Grant gan Weinidogion Cymru ar gyfer atgyweirio neu gynnal a chadw adeilad, gardd etc.

- (1) Caiff Gweinidogion Cymru roi grantiau i dalu unrhyw wariant yr aed iddo, neu yr eir iddo, wrth—
- atgyweirio neu gynnal a chadw adeilad y maent yn ystyried ei fod o ddiddordeb pensaernïol neu hanesyddol arbennig,
 - cynnal a chadw unrhyw dir sy'n cynnwys adeilad o'r fath, yn cydffinio ag ef neu'n gyfagos iddo,
 - atgyweirio neu gynnal a chadw unrhyw wrthrychau a gedwir fel arfer mewn adeilad o'r fath, neu
 - cynnal a chadw gardd neu dir arall y maent yn ystyried ei bod neu ei fod o ddiddordeb hanesyddol arbennig.
- (2) Mae'r darpariaethau a ganlyn yn yr adran hon yn gymwys—
- pan fo Gweinidogion Cymru yn rhoi grant o dan is-adran (1) ar delerau sy'n darparu y gellir ei adennill o dan yr adran hon, a
 - pan fo Gweinidogion Cymru, cyn neu wrth roi'r grant, yn rhoi hysbysiad ysgrifenedig i dderbynydd y grant sydd—
 - yn crynhoi effaith yr adran hon, a
 - yn pennu cyfnod, sy'n dechrau â'r diwrnod y rhoddir y grant ac sy'n dod i ben heb fod yn fwy na 10 mlynedd ar ôl y diwrnod hwnnw, y caniateir adennill y grant ynddo yn unol ag is-adrannau (4) i (6) (“y cyfnod adennill”).
- (3) Os na chydymffurfir ag unrhyw un neu ragor o amodau a osodir wrth roi'r grant, caiff Gweinidogion Cymru adennill swm y grant, neu unrhyw ran o'r swm hwnnw, oddi wrth dderbynydd y grant.
- (4) Mae is-adrannau (5) a (6) yn gymwys os, yn ystod y cyfnod adennill—
- caiff y cyfan neu ran o'r buddiant yr oedd derbynydd y grant yn ei ddal, ar y diwrnod y rhoddwyd y grant, yn yr adeilad, y tir neu'r gwrthrychau (“y buddiant perthnasol”) y mae'r grant yn ymwneud ag ef neu â hwy ei waredu neu ei gwaredu, a
 - gwneir y gwarediad drwy werthu, drwy gyfnewid neu drwy les am gyfnod o 21 o flynyddoedd o leiaf.
- (5) Os gwneir y gwarediad gan dderbynydd y grant neu gan berson y mae derbynydd y grant wedi rhoi rhan o'r buddiant perthnasol iddo, caiff Gweinidogion Cymru adennill swm y grant, neu unrhyw ran o'r swm hwnnw, oddi wrth dderbynydd y grant.

*Statws Mae'r fersiwn hon o'r hwn (hon) croes bennawd yn cynnwys darpariaethau sy'n rhagolygol.
Newidiadau i ddeddfwriaeth: Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys
ar gyfer y Deddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2023, Croes Bennawd: Cyllid ar gyfer
atgyweirio a chynnal a chadw adeiladau o ddiddordeb arbennig etc.. (See end of Document for details)*

- (6) Os gwneir y gwarediad gan berson y mae derbynnydd y grant wedi rhoi'r cyfan o'r buddiant perthnasol iddo, caiff Gweinidogion Cymru adennill swm y grant, neu unrhyw ran o'r swm hwnnw, oddi wrth y person y rhoddwyd y rhodd iddo.
- (7) Ni chaiff Gweinidogion Cymru adennill symiau o dan yr adran hon sydd, gyda'i gilydd, yn fwy na swm y grant.
- (8) Yn yr adran hon mae cyfeiriadau at roi buddiant i berson yn gyfeiriadau at ei roi i'r person yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol, ac eithrio ar farwolaeth deiliad y buddiant.

Gwybodaeth Cychwyn

I3 A. 150 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler [a. 212\(2\)](#)

151 Gweinidogion Cymru yn derbyn gwaddol ar gyfer cynnal adeilad

- (1) Mae'r adran hon yn gymwys—
 - (a) pan fo offeryn yn cynnwys darpariaeth sy'n ymhonni ei bod yn rhodd eiddo o unrhyw fath i Weinidogion Cymru ar ymddiriedolaeth i ddefnyddio incwm yr eiddo (naill ai am gyfnod cyfyngedig neu am gyfnod amhenodol) ar gyfer neu tuag at atgyweirio a chynnal a chadw adeilad perthnasol, neu adeilad perthnasol ynghyd ag eiddo arall,
 - (b) pan na fo'r ddarpariaeth yn creu ymddiriedolaeth elusennol, ac
 - (c) pan fo Gweinidogion Cymru yn derbyn y rhodd.
- (2) Yn yr adran hon—

ystyr “adeilad perthnasol” (“*relevant building*”) yw—

 - (a) adeilad y mae Gweinidogion Cymru yn ystyried ei fod o ddiddordeb pensaernïol neu hanesyddol arbennig ac—
 - (i) ar yr adeg y daw'r offeryn ymddiriedolaeth i rym, y mae ganddynt hawlogaeth i fuddiant ynddo, neu y bydd ganddynt hawlogaeth i fuddiant ynddo yn fuan, neu
 - (ii) sydd, ar yr adeg honno, o dan eu rheolaeth neu'n cael ei reoli ganddynt neu a fydd o dan eu rheolaeth neu'n cael ei reoli ganddynt yn fuan, neu
 - (b) adeilad sydd, ar yr adeg honno, o dan eu gwarcheidiaeth o dan Bennod 6 o Ran 2 neu a fydd o dan eu gwarcheidiaeth felly yn fuan;

ystyr “cronfa'r ymddiriedolaeth” (“*trust fund*”) yw'r eiddo a roddir i Weinidogion Cymru ac unrhyw eiddo sydd am y tro yn cynrychioli'r eiddo hwnnw;

ystyr “ymddiriedolaeth waddol” (“*endowment trust*”) yw'r ymddiriedolaeth y cyfeirir ati yn is-adran (1)(a).
- (3) Nid effeithir ar ddilysrwydd y rhodd na dilysrwydd yr ymddiriedolaeth waddol gan unrhyw reol gyfreithiol neu unrhyw reol ecwiti na fyddai wedi effeithio ar eu dilysrwydd pe bai'r ymddiriedolaeth wedi bod yn un elusennol ac mae eu dilysrwydd i'w drin fel pe na bai unrhyw reol gyfreithiol o'r fath neu unrhyw reol ecwiti o'r fath erioed wedi effeithio arno.

Statws Mae'r fersiwn hon o'r hwn (hon) croes bennawd yn cynnwys darpariaethau sy'n rhagolygol.

Newidiadau i ddeddfwriaeth: Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys

ar gyfer y Deddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2023, Croes Bennawd: Cyllid ar gyfer

atgyweirio a chynnal a chadw adeiladau o ddiddordeb arbennig etc.. (See end of Document for details)

- (4) Tra bo'r ymddiriedolaeth waddol yn parhau, mae gan Weinidogion Cymru yr un pwerau o ran rheoli, gwaredu a buddsoddi mewn perthynas â chronfa'r ymddiriedolaeth ag a roddir gan y gyfraith i ymddiriedolwyr tir mewn perthynas â'r tir a'r enillion o'i werthu.
- (5) Mae'r pwerau a roddir gan is-adran (4) yn ychwanegol at unrhyw bwerau a roddir i Weinidogion Cymru gan yr offeryn ymddiriedolaeth ac nid ydynt yn cyfyngu arnynt.
- (6) Tra bo'r ymddiriedolaeth waddol yn parhau, os bydd digwyddiad—
- (a) sy'n cael, ar unwaith, yr effaith nad oes gan Weinidogion Cymru hawlogaeth i unrhyw fuddiant yn yr adeilad y mae'r ymddiriedolaeth yn ymwneud ag ef ac nad oes ganddynt yr adeilad o dan eu rheolaeth neu nad yw'r adeilad yn cael ei reoli ganddynt, a
- (b) na fyddai fel arall yn peri i'r ymddiriedolaeth waddol ddod i ben neu gael ei thrin fel pe bai wedi methu,
- pan ddaw'r digwyddiad hwnnw i fod, mae'r ymddiriedolaeth waddol yn dod i ben ac mae cronfa'r ymddiriedolaeth yn pasio fel y byddai pe bai'r ymddiriedolaeth yn methu.
- (7) Mae is-adran (8) yn gymwys os yw'r offeryn ymddiriedolaeth yn cynnwys darpariaeth sy'n ymhoni ei bod yn rhoi cronfa'r ymddiriedolaeth, neu'n cyfarwyddo i gronfa'r ymddiriedolaeth gael ei dal, ar ymddiriedolaeth at ddibenion elusennol os yw'r ymddiriedolaeth waddol yn methu neu'n dod i ben.
- (8) Nid effeithir ar ddilysrwydd y rhodd na dilysrwydd y cyfarwyddyd gan unrhyw reol gyfreithiol sy'n ymwneud â bytholbarhadau neu unrhyw reol ecwiti sy'n ymwneud â bytholbarhadau ac mae eu dilysrwydd i'w drin fel pe na bai unrhyw reol gyfreithiol o'r fath neu unrhyw reol ecwiti o'r fath erioed wedi effeithio arno.
- (9) Yn is-adran (4) mae i "ymddiriedolwyr tir" yr un ystyr ag a roddir i "trustees of land" yn [Neddf Ymddiriedolaethau Tir a Phenodi Ymddiriedolwyr 1996 \(p. 47\)](#) (gweler adran 1(1) o'r Ddeddf honno).

Gwybodaeth Cychwyn

14 A. 151 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler [a. 212\(2\)](#)

Statws

Mae'r fersiwn hon o'r hwn (hon) croes bennawd yn cynnwys darpariaethau sy'n rhagolygol.

Newidiadau i ddeddfwriaeth:

Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Deddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2023, Croes Bennawd: Cyllid ar gyfer atgyweirio a chynnal a chadw adeiladau o ddiddordeb arbennig etc..